

MAMELULU FA MAMELULU

Apare totu in a dou'a Domineca. — Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu e 5 fl, pe unu semestru 2 fl. 50 cr., pentru Romani'a si Tierile latine pre unu anu 13 franci — lei noi, pre unu semestru 7 franci — lei noi.

Mam'a.

Il primo bacio materno in segna al bambino l'amore. Mazzini.

Creatur'a cea mai sublina pe pamentu este Mam'a.

Déca Ddiu se cobóra câte-odata din ceru pe pamentu, elu de siguru 'si alege locuinti'a in inim'a mamei si ni se descopere in glori'a modesta a iubirei, a virtutiei si a sacrificiului.

Mam'a este scól'a cea mai inalta a detoriei, fiindu-cà intrég'a ei viétia este o neintrerupta fragedime si jertfire pe altarulu copilului seu.

Tabloulu unei mame cu copilasiulu la sinu este de o frumsétia dumnedieésca, si cene privindu-lu a potutu remané nesémntoriu? Cene dintre noi vediéndu o mama stringúndu-si copilasulu in braçia, cá si cum ar' voi se-lu apere de ori-ce reu, — sarutându-lu, cá si cum ar' voi se-i dee inti'o sarutare viéti'a, sufletulu seu, — cene n'a sémntitu in sufletulu seu nascându nobil'a dorintia a binelui si a sacrificiului?

Inim'a materna este unu templu, este paradisulu.

Oh non voglio il regno dei beati
Se l'occhio di mia madre ià non luce,
Meglio è scender fra l'ombre dei dannati
Se per man la mia mamma mi conduce:
Sol dove splende il tuó divino sorriso
Sou le ghioie celesti dell' Eliso. (Ghiron.)

Mam'a.

Nici angerii in ceruri nu sémntu acea placere
Ce sufletulu m'imbata; ei nu cunoscú durere,
Avéndu unu cerescu Tata, divin'a fericire:
Dar' eu am dulce mama, si sânt'a ei iubire
Elisulu mi-a deschisu.

Nici sióptele padurei, nici murmurulu valcelei
Perdute intre erburi, nici cântulu filomelei
Nu au dulcéti'a santa, divin'a armonia
A vócei maternele cându dice cu mándria:
„Copile, te adoru!“

Nici glori'a ce 'mbéta, nici sceptrulu ce-ametiesce
Uman'a creatura, nimicu nu pretiuesce
Câtu inim'a de angeru a mamei ce zimbesce
Cându cumpera cu lacrimi acelui ce iubesce
Placeri si dulci visári.

Cându Dumnedieu mi-ar' dice: copile-'ti dáu marire,
Si-averi, iar' tu a mamei dá-mi fraged'a-i iubire;
Respunde-asi: Domne sânte, renuntiu la nemurire,
La titluri si avere, la dulcea fericire,
Dar' lasà-mi p'a mea mama!

Mam'a prin dulcéti'a caracterului seu, prin devotamentulu si abnegatiunea s'a nemarginita, prin natur'a-i afabila si rabdatóre, prin bunatatea-i angerésca este adeverat'a educatóre. Ea modeléza sufletulu copilului, i comunica virtutile si vitiile sale, curagiulu si slabitiunea, credinti'a si prejuditiile, gusturile si deprinderile s'ale. Mamei detorimú ace'a educatiune ce consista in puçine cuvinte dar' in multa actiune, si care este cea mai durabila din tóte, fiindu-cà atunci sufletulu vorbesce cu sufletu.

Mam'a, — dice Pelletan, — dupa-ce a nascutu fisi-esce copilulu, 'lu nasce moralicesce. Maternitatea nu este altu cev'a decátu o creatiune continua.

Mam'a creéza omulu in copilu prin instructiune si pentru a-lu instrui intrebuintiéza tóta diplomati'a fragedimei. Ea scie se ocupe copilulu avéndu aeru a-lu distrage, 'lu invétia a face bine facúndu binele ea insasi, si a iubi dându-i esemplulu. Déca mai tardiu elevulu

devine o figura importanta între concetatiunii sei, meritulu pe diumetate este alu mamei. Mama si amanta in acel'asi tempu, ea pórta, cá si portocalulu, flórea lângá fructu, si imprascia in giuru-i indoit'a benecuventare a naturei s'ale duple. Cându te apropii de ea sêmti cá s'a schimbatu cev'a in tene, si-'ti vine dorint'a de a te face mai bunu.

Sufletulu copilului e incungiuratu de o adênca intunecime, mam'a aprinde in elu dumnedieesc'a lumina a bunului, frumosului si adevêrului; ea este ace'a potere creatóre, care dicându se se face a lumina, cu unu surisu alu seu a alungatu chaosulu.

Cându Christosu in ultim'a óra a vietiei s'ale pamentesci, din inaltimea crucei 'si aruncá privirile josu, la radecin'a crucei vediu o femeia sdrobita, erá mam'a lui. „Mama, fii apostolulu meu!“ 'i dise muribundulu. Mam'a in adevêru dupa-ce l'a creatu, devine apostolulu fiului seu, si acestu apostolatu dulce si santu este apostolatulu sacrificiului si alu iubirei.

Mam'a este evangeli'a copilului seu, o carte deschisa in care copilasiulu in fie-ce minutu cetesce si invétia. Vai de copilulu carui'a acésta carte 'i este inchisa, vai de mam'a care 'si negligéza miculu idolu, 'si calca in picióre cea mai frumósa coróna, ce Ddieu a depusu pe fruntea ei: corón'a amorului maternu.

O mama dupa-ce a nascutu in dureri, câte lacrimi nu vérsa langa leaganulu copilului seu! Dar' aceste lacrimi suntu róua fecunda si binecuventata pentru viitorulu lui.

Pentru mama intréga lumea este concentráta in copilasiulu ei. Amorul maternu este o potere providentiala, unu focu care intaresce, purifica, renasce. — Elu schimba copil'a debila in eroina, cochet'a in femeia seriósa, femeia cadiauta intr'o vestala.

Societatea se va regenerá prin mama pètrunsa de marile detorii ce-i impune misiunea ei. Adevêratele cause ale coruptiunii si decadintiei moravuriloru trebuescu atribuite nesciintiei si neglijintiei mameloru in educatiunea copiiloru si relele esemple ce le dau.

Pentru-cá educatiunea se aduca ródele s'ale si pentru a o propagá câtu se póte mai multu, trebue se ne servimu de fortiele pe cari le-a creatu natur'a si cari au de basa sêmtiemintele inimei omenesci. Mamele suntu cele mai bune, adevêratele educátóre. Cuvêntulu mamei, consiliile ei descindu acolo unde n'ajunge nici unulu altulu, si depune in inimi radecinile adênca a acelu precepte pe cari profesorulu póte se le face s'ajunga numai la intelegintia. Cea mai buna scóla este interiorulu familiei, si nimicu nu póte inlocui supravehierea unei mame.

Mam'a pórta in sinulu seu fiitorulu omu, fiitorulu cetatiénu, 'lu nutresce cu propriulu seu sange, 'i dá primele mangaieri, 'i studiéza inclinatiunile inascute, incuragiéza cele bune, combate, si silesce se indrepteze pe cele rele. Ea forméza anim'a, sentimentulu si vóinti'a copilului, adeca intregulu omu. Acésta menire a

mamei este asié de delicata, asié de inalta, cá déca natur'a n'ar' fi facutu din ea depositar'a sentimentulu si déca acestu sentimentu n'ar' fi prevedietoriu si devotatu pâna la sacrificiu in tempulu maternitatii, omenirea n'ar' fi potutu se se desvólte si se poporeze pamentulu.

Unde primatulu femeii stralucesce víu, este in minunatele instincte si in inteleginti'a ce aréta ingrijindu de copii sei. In acésta privintia superioritatea ei este incontestabila. Nu numai la ómeni, ci si la alte vietati; chiar' si la insecte gasimu esemple minunate de ingrijirile pe cari mamele le dedica copiiloru lor.

Femeia este chiamata a domni in lume nu prin frumusetia, ci prin divinulu amoru alu copiiloru sei.

Mamele suntu primele si adevêratele institútóre, ele inspira copiiloru sentimentele cele mari. Mora'la predata in scóla, dice Jul. Simon, ar' atinge in desiertu spiritulu nostru, déca in tóta fiinti'a nóstra n'am sêmti, inriurinti'a primeloru mângaieri; tóta tar'a vine de aici, a cetatianului cá si a societatii.

Mam'a este de dóue-ori creatóre, cându nasce copilulu si cându din copilu face unu omu prin educatiune. Ce fericire mai mare pentru mama decâtu a cet'i si invetiá in fiesce-ce minutu, in fiesce-ce di in ace'a carte viua ce se numesce copilu!

Forti'a primeloru idei si impresiuni este nedestructibila.

Sentimentele cari duréza totudéun'a, dice A. Martin, suntu acele cari se nascu in giurulu leagánului nostru, si vocea betraniloru ne repeta ne'ncetatu, cá primele nóstre emotiuni, voru fi si ultimele nóstre amentiri.

Adevêratulu omu, omulu moralu se forméza pe genunchii mamei. Sentimentele si impresiunile primiloru ani ai copilariei se inradecinéza asia de adêncu încátu durédia tóta viéti'a. In acést'a epoca mam'a trebue se intiparésca pe fruntea copilului, caracterulu domnediescu, se-i insufe binele, frumosulu si adevêrulu. Mai tardiu vitiulu se va incercá se le nimicésca, dar' anevóie va isbuti. Atát'a potere are deprinderea primiloru ani, dise Virgiliu.

O mama care lipsesce detoriei s'ale, face o crima. O mama care veghéza lângá copilulu seu si-lu leagâna cântându-i dulce „nani, nani puisioru“, fora se scia ea leagâna si adórme unu erou séu unu martiru, lupt'a séu pacea lumei.

Ea formeza corputa lui cu sângele seu, inteleginti'a lui cu modulu ei de gandire, inim'a lui cu sentimentele ce-i inspira. Caracterulu depinde atát'a de multu de mama, încatu sigilulu imprimatu prin ea asup'r'a copilulu seu se póte recunósce in ultim'a di a vietiei lui.

Primulu sarutu alu mamei invétia pe copilu amorulu si sacrificiulu.

Dintr'o mama onesta, intielépta, credintiósa, dice poetulu indianu, nascu copii virtuosii, si ást'a este celu mai mare bunu ce Ddieu póte acordá ómeniloru pre acestu pamentu.

DR. J. C. DRAGESCU.

Martir'a animei.

PREMIATA CU 50 FRANCI IN AURU PRIN REDACTIUNEA DIUARIULUI „AMICULU FAMILIEI.“

I.

Precum ros'a parfumata
La pamentu in diori culcata
De unu viforu greu, turbatu:
Ast feliu jun'a Virginia,
Mai multu mórta decatu via,
Jace p'alu durerei patu.

Mum'a-i di si nópte tréza
Langa patulu ei veghiéza
Unu isvoru viu ochi-i paru:
O totu uda cá pe-o flóre
Cu-a' ei lacrimi curgétóre
Dar' o uda inzadaru.

Cà-ci in locu de-a 'nflori éra,
Pretió's'a-i florióra
Vescediesce ne'ncetatu
Dela lunci si dela sóre,
Dela viétia 'ncantatóre
Pe veci gandulu si-a luatu...

Ce o dore pe copila?
Ce ventu aspru fara mila
Usca-acestu albu erinisoru?
Sinulu, anim'a o dóre
De vapaia ardietóre
Unui chinu mistuitoru. —

* * *

Fost'a ea si fericita,
Cu doru santu fiindu iubita
De unu june multu iubitu...
Dar candu vreau prin cununia
A se uni pe vecia:
Sórtea rea i-a despartitu.

Elu s'a dusu in departare...
„Adio, angeru de'ncantare!
(A graitu candu a plecatu.)
Eu te lasu eu-gele amara,
Nu sciu, nu sciu candu voi éra
Se vedu chipu-ti adorat.

„Sufletu-mi sciu inse, draga,
Ca-i legatu pe viéti'a 'ntréga
De-alu teu sufletu iubitoriu
Cu-a inbirei legatura,
Ce-i eterna, cá 'n natura
Sórele stralucitoriu.

„Eu me ducu, remâi cu bine,
Si-unu doru singuru ducu cu mine:
Câtu mai iute a 'ntorná ér'
A te gasi credintiósá,
Si iubire, — stea frumósá! --
A-ti jurá lánge altaru...“

Virginí'a nu respunse...
De durerea, ce-o petrunse.
Sciá numai lacrimá;
Plansulu ei doiosu, ferbinte,
Decatu ori si ce cuvinte
Mai multu inse esprimá...

Elu se duse 'n departare,
Ea remase cu 'ntristare
Diu'a nópte suspinandu,
Si ne-avéndu, vai in durere,
Decatu un'a mangaere
Alu sperantiei zimbetu blându.

Juni frumosi, cu avutía,
Câti o cereau de sócia!...
Dar' ea gândiá 'n alu seu gându:
„Decâtu altui'a sócia,
Mai bine féta 'n vecia,
Séu cenusia 'ntr'unu mormentu!“

Dile, luni, doi ani sborara, —
Viéti'a-i fú totu mai amara,
Sufletulu mai intristatu...
Totu sperá, dicúndu in sine:
Dóra adi, dór' mani elu vine;
Inzadaru inse a speratu.

„A moritu“? . Séu ce se fie?...
De unu anu nici cá-mi mai scrie...
Da, e mortu, alu meu norocu!..
Astfelu dins'a cate-odata
Licea 'n sine desperata

Versandu lacrime cu focu.
Éta intr'o serbatóre
I-i sosese o serisóre...
Copiliti'a-a tresaritu;
S'a aprinsu de bucuría,
Cási dupa vijelia
Unu plaiu verde inffloritu.

„E scrisorea lui!“ ea dice,
Si-o stringe la pieptu ferice,
O saruta voluptosu,
O desface, o cetesce...
Dar cetindu-o 'ngalbinesce,
Si din mani — o scapa josu.

„Ah!... Se póte?... Elu me lasa?...
Perfidulu?... alta mirésá
Va conduce la altaru?...“
Dise, si mai multu nimica
N'a potutu de chinu se díca
Si de plansulu celu amaru. —

* * *

De-atunci jun'a Virginia
Mai multu mórta decatu via
Jace p'alu durerei patu;
Alu vietii doru, placere,
A sperantiei mangaere,
Tóte, tóte o-au lasatu.

Candu si candu par' cá nu crede,
Dar' scrisórea candu o vede,
O petrunde-alu mortii chinu:
Nu-afla repausu sí stare
Nici a umbra, nici a sóre,
Nici l'alu mamei gingasiu sinu...

II.

Susu p'a ceriului campia
 Ardu mii stele... Lumea jace
 Cufundata 'n somnu placutu...
 Numai biet'a Virginia
 Fara somnu si fara pace
 Se 'nvêrtesce p'ascernutu.

Mum'a-i plângându cu 'ntristare
 Langa ea sta in veghiare...
 „Ce te dóre, angeru blandu ?
 (O intréba desperata)
 „Vrei se mergi dupa — alu teu tata?
 Vrei se lasi acestu pamentu?..

„Drag'a mea! Scumpulu meu sóre,
 Ce va fi de mine óre?
 Ce va fi, déca te duci?..
 O! ce érna viscolósa,
 O, ce nópte 'ntunecósa,
 Va fi viéti'a mea atunci?...“

„— Maica scumpa! nu totu plange;
 Candu te vedu, sinu-mi se frange...
 Se te lasu eu cum se vreu?
 A dureriloru povóra
 Adi imi pare mai usiora...
 Numai ici me dóre reu!

„Anim'a me dóre inca!
 Par' cà am po ea o stanca,
 Si 'n ea arde-unu focu cumplitu...
 Este dorulu si iubirea
 Acelui ce fericirea,
 Noroculu mi-a nimicitu...“

— „Doru? iubire?... O! copila,
 Te-a insielatu fara de mila,
 Si mai poti cá se-lu iubesci?...
 N'ai puteri, din sinu alu sterge?
 Nu vedi tu pe dí ce merge,
 Nu vedi cum te vescediesci?“

„— 'Lu iubescu, o! maica buna,
 Si-asta dragoste nebana
 Si 'n mormentu m'a torturá!..
 Oh! se-lu vedu odata inca...
 Ran'a mea din pieptu adéaca
 Dóra s'ar mai usiorá...“

Astfelu díce, si cum gata,
 Usi'a se deschide 'ndata...
 Unu caletoriu a intratu...
 Virgini'a se redica,
 „Ah!“... esclama, apoi pica
 Palida ér p'alu ei patu...

* * *

Erá dinsulu, alu ei mire...
 Galbenu, tristu, cu ingrigire
 In chilia a intratu;
 Si vediendu p'a mumei façia
 Curgându lacrimi de tristétia:
 Peptu-i s'a cutremuratu.

Si vediendu p'a s'a iubita
 De 'ntristare vescedita
 P'alu durerei patu jacându:
 Stà, cá nópte, in tacere
 Nepotéandu, vai, de durere
 Intoná nici unu cuvéntu.

Stà... apoi spre ea pasiesce
 Si cu lacrimi f-i graesce:
 „Angeru scumpu si adóratu!
 Nu-su demnu altulu,— sciu prea bine—
 Nici se mai privesci la mine!
 M'ai iubitu... te-am insielatu...

„Si eu totusiu speru ertare,
 Cà-ci tu ai anima mare,
 Ai sufletu dumnediescu; —
 Érta-me, o! Virginia!
 Cà lui Dumnedieu voiu fie
 Tóte se-ti marturisescu.

„Me duseiu in dí de véra,
 Cà se viu eu tómn'a éra;
 Ma... in dar' m'ai acceptatu:
 O dína me farmecase,
 Si la tine — flóre-alésa —
 A 'nturná nu m'a lasatu.

„Din ochi-i ceteamu iubire...
 Cà mintiesce-a loru zimbire :
 Tardiu, numai, am aflatu!
 Si-acea óra multa amara
 Au aprinsu in sinu-mi éra
 Vechiulu teu amóru curatu.

Si-amu venitu, o! Virginia,
 Se me unescu pe vecia
 Adi cu tine prin amóru;
 Séu de nu: cu négr'a mórtel...
 Decide dar' a mea sórte:
 Se traescu vréi, séu se moru?...“

Astfelu dinsulu cu durere.
 Dar' in casa e tacere
 Fiorósa, cá 'n mormentu;
 Virgini'a nu raspunde,
 Si-a ei muma f-si ascunde
 Façia 'n palme lacrimandu.

„Scump'a mea! nu dici nimica?...“
 Si-a copilei mana mica
 Elu o prinde intristatu,
 Cà s'o sarute ferbinte...
 „Ah?... E mórtá? Dómnne sfinte!...“
 Esclama desfiguratu.

„— Ce vorbesci?... (striga de-odata
 Biét'a muma desperata;)
 „Vai... E rece... M'a lasatu...
 Si bocindu, manele 'si frange,
 Si smulgéandu-si perulu plange
 Langa-alu ei trupu inghetiatu...
 Junele stà 'n nemiscare
 Apoi ride 'n hohotu mare,
 Si graesce — fericitu:
 „Scóla, draga Virginia,
 Se mergemu la cununia!...
 Minteá, vai l'a parasitu.

* * *

Biatei juna Virginia!
 Nesperat'a bucuria
 Firulu vietii i-a curmatu.
 Ea vediù pe alu ei mire;
 Acum dórme 'n fericire,
 Chinu-i greu s'a vindecatu.

BOTANIC'A POPORALA ROMANA.

Érb'a-mare.

Erb'a-mare lat. Inula Helenium. L. germ. Echter Alant, e buna, dupa cum spunu femeile sciutóre, de *tusa grea*, de *sochote*, de *oftiga*, de *vatomatura* si de datu vaciloru in taritie cá se dee lapte multu si bunu, precum si de afumatu in casa.

Pentru *tusa grea* se ie radecina de *Érba-mare* si se pune in apa prospeta, in care se tiene apoi o di si-o nópte. Dupa acést'a se rade radecin'a ei si se ie dintr'énsa, cá la *unu singeapu bunu*. Apoi se ie jume-tate de oca de miere si se pune intr'o tigaie la focu cá se férba. In restimpulu ferberei mierea se spuméza ne'ntreruptu cá se fie câtu se póte de curata. Cându mierea ferbe mai tare se pune intr'éns'a cate unu dramu de *zaharu galbenu*, *zaharu albu*, *zaharu negru*, *stafide*, *tiscovine*, precum si singeapul celu de radecina de *Érba-mare*.

Dupa ce obiectele acestea ferbu la unu locu cum se cade, facéndu-se dintr'énsele cá unu feliu de dul-cetiu, se punu intr'unu vasu gavanosu spre pastrare.

Din acést'a micstura ie apoi bolnavulu de *tusa grea* in fie-care deminétia pe inim'a góla cate o lingura de celea de mâncare plina, si cum va lua-o acést'a in mai multe demineti dupa olalta, se dice cá trebuie se pérda tus'a, trebuie se se vindece.

Acést'a inse trebuie s'o faca celu bolnavu de *tusa* mai nainte de-a picá in *sochote* (Auszehrung), cá-ci dupa ce apuca odata a pica in *sochote*, nu-i mai ajuta apoi micstur'a acést'a nemica, ci trebuie sá caute alte mijlóce si lécuri. ¹⁾

Pentru cei ce au *oftiga* (Lungensuchst) se stringe radecina de *Érba-mare*, se pune la uscatu, éra dupa ce s'a uscatu bine, se pune intr'o ulcica cu apa curata la focu ca se férba, zam'a acést'a se mesteca cu miere si se da apoi celui oftigosu se bee in restimpuri pâna atunci, pâna ce incepe a i se face mai bine. ²⁾

Cei ce au *vatomatura* punu radecina de *Érba-mare* in holerca si holerca acést'a o beu apoi le si trece. ³⁾

Pentru alte bóle la untrice punu radecina de *Érba-mare* in apa rece, in care o lasa unu timpu anu-mitu ca se močnéscă, dupa acést'a béndu zam'a ei dice cá se 'nsanetosiază. ⁴⁾

Érb'a-mare e buna si pentru vite si mai alesu pentru vacile cele cu lapte.

Româncele, cari au vaci mulgetóre, se scóla in diu'a de *San-Giorgiu* de deminétia pâna nu resare sórele si se ducu de culegu *Érba-mare* cu radecina cu totu. Dupa ce o aducu a casa o spala bine, o taie maruntielu o mesteca cu taritie si cu sare si apoi o dau vaciloru mulgetóre ca s'o mânânce.

Vaciloru, cari mânânce plânt'a acést'a, dice ca nu li se póte nemica reu intêmplá, nici o farmecatóre séu vre-unu spiritu necuratu nu se póte apropiá de dênsele ca se le iee man'a, se le strice, séu se le faca alta reutate.

Afara de-acést'a vacile, cari o mananca, se 'ngrasia, dau multa lapte, éra untulu din laptele loru se face galbenu cá cér'a si e fórte spornicu.

Plânt'a acést'a, culésa in diu'a de *San-Giorgiu*, e fórte buna de datu viteloru pentru ori si ce intem- plare, in sa mai alesu ca spiritele cele necurate, precumu suntu buna óra *Moroii* si *Moroicele*, *Strigoii* si *Strigóicele* si multe alte spirite rele, apoi tóte far-me-catórele si vrajitorele se nu se póta apropia de vite. Inse Româncele nu numai in diu'a de *San-Giorgiu* in-datinéza a da *Érba-mare* vaciloru mulgetóre de mân-care, ci si 'n alte dile de preste anu, pentru cá, cum s'a disu, vacile cari mânânce plant'a acést'a mestecata cu taritie si cu sare dau fórte multu lapte si arata fórte bine. In casulu acest'a stapânele vaciloru nu se ducu desdeminétia ca s'o sape si s'o aduca a casa, ci cându le pica deindamâna. ¹⁾

Cu radecina de *Érba-mare*, culésa in diu'a de *Patru-dieci de-sfinti* (9 Martiu) si sfintita in diu'a de *Pasci* dimpreuna cu pasca, indatinéza Româncele de-a afumá sér'a casele, anume: cá se se departeze tóte bólele cele rele, precum si tóte nenorocirile de vitele acestor'a fiindu cá, dupa cum se dice, prin fumulu ei aerulu se curatiese.

Érb'a-mare, culésa in diu'a de *Patru-dieci-de-sfinti* si sfintita la unu locu cu pasca in diu'a de *Pasci*, se pastréza preste totu anulu, fiindu de multe lécuri.

Cându e grindina mare, cându fulgera, tuna si trasnesce, cându *Ucidalu-crucea* il zidaresce si-si bate jocu de dênసుlu si-apoi acest'a, cá se nu i se 'ntêmples nemica, se nu-lu ajunga trasnetulu *Santului Ilie*, s'as-cunde unde apuca si unde póte.

Érb'a-mare are asia dara putere nu numai de a vindecá diferite bóle, nu numai de-a ingrasiya vitele, ci inca si de-a alungá si departá tóte spiritele cele necu-rate de casele ómeniloru si de vitéle acestor'a, precum si tóte bólele cele epidemice, anume: *Holer'a*, *Cium'a*, *lungórea* si altele asemene acestor'a. ²⁾

Totu in timpulu epidemiloru indatinéza Români de-a aduná, si-a curati radecini de *Érba-mare* si a le aruncá apoi prin fântinele din cari beu apa, cá-ci prin acést'a se dice cá ap'a se face cu multu mai buna, mai gustósa si mai sanetósa. ³⁾

In fine voiú se mai amintescu inca si aceea, cá sub numirea de „*Érba-mare*“ e cunoscuta plânt'a acést'a nu numai in *Bucovin'a*, ci si 'n *Transilvania*. ⁴⁾

1) Dictatu de . . . Popescu, Româncele din Ciudein.

2) Dictatu de Jón'a Lipasiu, Româncele din Siretiu.

3) Dictatu de M. Molociu, din Calafindesci.

4) Dictatu de Z. Tuniacu, din Crasn'a.

1) Dictatu de Z. Tuniacu, Molociu si Popescu.

2) Dictata de M. Molociu si alte femei sciutóre.

3) Dat. si Cred. Rom. din Siretiu si din alte sate din Bucovin'a.

4) G. Baritiu. Vocabularu de numele plânteloru transilvane, românescu, latinescu etc. publ. in „Calendariu pentru pop. rom.“ Brasíovu. 1858, p. 33. —

Moldov'a ¹⁾ si Munteni'a. ²⁾ Români din Banatu inse, judecându dupa numele ei botanica latinu, o numescu „Omanu“

Dl. S. Manguic'a ne spune urmatórele despre dên's'a.

„In nóptea de *San-Tóderu*, la miediulu noptii, se ducu fetele in padure la locurile cunoscute, unde cresce *Omanulu*, ducându cu sine pâne si sare, apropiindu-se de locul cu *Omanu*, daruescu pana si sarea dên'sului, punându-le la radecin'a lui, descantandu astfelu

Omanu mare, domnu mare
Eu iti dau tie pâne si sare
Ér' tu da-mi o códa de peru mare!

Dupa acést'a, sapându si luându radecin'a de Omanu, a casa le ferbu, si 'n crepatu de diua i-si spala capulu cu Omanulu fertu, apoi cu ochii inchisi, intr' aceea cautându scurtu la paméntu, spre a nu vedea vre-unu animalu cu códa de peru scurtu, mâtia, — astfelu i-si stergu capulu, si despletite se ducu in grajdiu, unde tragu calulu (boulu, vac'a,) de códa, pofindu-si cá se li crésca si loru asemenea de lunga códa“ ³⁾

Acestea-su de-o cam data tóte ce le potu spune in privinti'a *Erbei-mari!*

S. FI. MARIAN.

IN ALBUMULU

DREI MARIA DE ȘIERBU IN ARADU
[— de presinte *Dómn'a de Nicóra.* —]

Ce se-ti scriu, copila! in albumulu teu?
Ca esti prea frumósa,
Svava grátiosa
Aste-ale descrie nu le potu eu dieu!
Ah! de suvenire ast'a nu-ti scriu eu.

Se spuni adeverulu adi e lucru greu;
Dar ca in amóre
Esti chiar' cá unu sóre
Ast'a-o sci mai bine sinisorulu teu!
Ah! de suvenire ast'a nu-ti scriu eu.

Dar se-ti scriu ce bate 'n adencu peptulu meu:
Precum esti de svava
Se fii si de brava,
Limb'a si Natiunea din sufletulu teu
Se iubesci Copila! ast'a 'ti scriu eu!

Viena 28/XII. 1859.

SIMEONE. P. DESSEANU.

1.) Costantinu Negruzzi. „*Flora romana*“ publ. in „*Foia societatii pentru cultur'a si literatura româna in Bucovin'a*“ an. V. Cernauti. 1860. p. 92. — Dr. Cihacu „*Flor'a Moldovei*“ publ. in „*Calendariulu poporului romanu*“ de G. Baritiu. Brasiovu. 1857. p. 41. —

2.) G. Baronzi. *Limb'a româna si traditiunile ei*. Brail'a. 1872. p. 133. —

3.) De insemnatarea botaniceei romanesci. publ. in „*Familia*“ an. X. Buda-Pest'a. 1874. p. 562. —

LE'A séu AMORU si ONÓRE.

— Romanu de *Elis'a Modrach.* —

(Urmare.)

IV.

O mórte repentína.

Doctorulu Letsom avusé dela inceputulu naratiunei nóstre, fórte multu succesu, unu singuru radiu de lumina a fostu in stare a reversá asupr'a lui o unda intréga de fericire cerésca. Si-a parasitu locuinti'a cea miserabila si a inchiriatu o vila frumósa inaintea orasielului. Acést'a fú arangiata frumosu, asié câtu nici o casa in orasiu nu posiedea unu aspectu atátu de curatu amicabilu si placutu. Atentiunea toturoru incepú a se indreptá asupr'a lui; se latí vestea cá a ereditu o avere frumósa si astfelu nu e avisatu a traí mai multu din pracs'a medicala, ér' déca totusi o eserciá, acést'a o facea numai din impulsulu nobilu alu iubirei deaprópe-lui. Persón'a lui deveni din ce in ce mai interesanta si mai cautata. Pacienti 'lu admiráu si opiniunea publica 'lu pretiuiá preste mesura. Preste unu anu densulu avea cea mai estensa pracsé in orasiu si damele cari mai nainte eráu forte nemultiamite cu manirele lui aflara cu placere, cá acéste s'au poleitu fórte multu.

Elu suportá fericirea cu ace'asi constantia cá si nefericirea de mai inainte. Unic'a lui dorere erá cá ace'a a sositu pentru densulu prea tardiu. Unic'a finitia, pre care o iubisé cu fragedime, morisé in desamagirea cea mai amara, si caus'a fú numai miser'i'a lui cea mare. Ce fericire ar' fi fostu pentru densulu, déca atunci l'ar' fi favoritu acestu norocu neasceptatu; elu potea conduce la altariu pre iubit'a animei sale, cu care ar' fi traitu o viétia plina de placeri.

Acum singur'a mangaiere i erá amórea s'a paterna catra micuti'a Lea. Din momentulu in care a vediut'o si pana la fine ea i erá placerea, deliciulu si bucur'i'a animei. Ea 'lu primiá cu asemenea bucur'ia, se leganá cu placere pre braçiulu lui si 'lu incantá cu istorióre si viersuri copilaresci.

Le'a erá unica in felulu seu, — unu angerasiu coboritu din ceriu. Unu capu de serafimu din cele mai frumóse, o façia angerésca, membrele bene formate si desvoltate, surisulu ei erá lumina de sóre, perulu ei stralucea cu mandria in bucle aurí, éra ochii eráu compusi din acelu albastru profundu, ce se vede pre bolt'a ceriului in dilele senine de primavéra. Dar' nu numai amabilitatea ei cea mare ci si gratiele ei admirabile, frumsetiele nespuse, ce le resfirá fora de voia o faceau pre dens'a neresistibila.

Doctorulu Letsom iubiá copil'a cu fragedime. — Cându siedeá pre sinulu lui si cu surisulu pre buze i istorisiá mii de nimicuri, lumea se in schimbá pentru densulu in unu adeveratu paradisu.

Sórtea Margaretei inca-lu interesá fórte multu.

O admirá in pusetiunea ei faia cu acelu pierde-véra fora nici o grigia, care nu mai voiá se lucre nemica, — in pacienti'a ei fora margini, cá-ci ea nu se caia neci-candu, — in curagiulu ei sublimu, cá-ci dins'a suferiá cá o martira. Henry Dornham adese veniá bétu si o tractá cu violentia si crudelitate, ce'a ce documentáu invederatu semnele de pre mani si de pre palid'a ei faia. Dar' dens'a le suferiá tóte cu o resignatiune ne mai pomenita, cá-ci sciá bene, cá barbatulu seu, in carele-si pusese cele mai frumóse sperantie intru atát'a e de cufundatu in vétejulu foradelegiloru, încátu erá incorigibilu.

Cá recompensa óre-si-cum dins'a 'si concentrá tóta iubirea in micuti'a copila, de carea se alipiá cu atát'a fragedime, încátu mai cá o divinisé.

— Ce me voiú sci face, déca voru trece cei trei ani si tata-seu, o vá cere dela mene? se indatiná dins'a a dice catra doctoru. Vá fi imposobiliu a me despartí de dens'a. Adese-ori cugetu, cá mai bucurósa asiú fugí cu dens'a si m'asiú ascunde undev'a.

Oh, déca ar' fi cugetatu dins'a atunci cá a pronuniatu nisce cuvinte profetice!

— Tata-seu are celu mai de-aprópe dreptu la dens'a, dise Letsom; desí ni-ar' causá mare dorere pierderea ei, noi totusi nu i-o potemu denegá.

— Inse elu nu o vá iubi neci cându cu atát'a fragedime, cá mene, respune bun'a Margareta.

Despre rangulu adevératu a acestui parentu dens'a nu avea neci o presupunere. Cumcá e avutu, ace'a o sciá dens'a bene, inse acést'a erá totulu — si ce valóre are banulu la o muiere, care flamëndiesce si insetosieza dupa iubire.

Amorulu acestei muieri catra copila este cev'a in fioratoriu, cugetá Letsom. Dela natura dens'a e buna, devota, constanta si fidela, dar' cu respectu la micuti'a copila ar' fi capace de tóte.

Astu-feliu trecura doi ani si diumetate si copil'a delicata si placuta de minune, erá unu foculariu de viétia pentru acestea dóue animi solitarie.

Inca siese luni si ei o voru pierde, cá-ci doctorulu sciá bine, cá déca betranulu conte pâna atunci va remané in viétia, fiulu seu i va descoperí secretulu casatoriei s'ale.

In o dí limpede si sorósa din Juniu doctorulu merse la Achwood. Avea la sine unu pachetu micutiú cu placinte si póme si o papusia mándra, imbracata cá o begina.

— Lea, strigá densulu, intrându in casa si ea alergá inaintea lui. Voiesci se vini mâne cu mine la carutiatu? o întrebá dupa ace'a. Eu mergu mâne cu trasur'a la Corfell si 'ti promitu a te luá cu mine, déca vei fi buna.

Ea promisé cu promptitudine, — cá-ci o preambulare cu bunulu doctoru i pareá cea mai inalta placere a vietiei s'ale.

— Insoiesce-o mâne la 3 óre dupa amédi pâna la mene, dna Dornham, dise doctorulu, apoi o voiú luá cu mine la Corfell.

Margaret'a promise cá va fi punctuósa.

Sosindu tempulu ea porní catra orasiu cu micuti'a imbracata intr'unu vestmentu albu, tare frumusielu, si tocmai cându-lu asceptáu in saloau, elu a fostu adusu acasa — — mortu.

O intemplare usióra de esplicatu, dar' cu atátu mai infricosiata, 'lu omorise.

Unu omu seracu fusesé lovitú de-unu calu. In lips'a altui locu acomodatú 'lu asiediasera in podulu unui grajdu, unde doctorulu i-a legatu ranele.

Pre podu erá o usia deschisa, prin carea se aruncá fênu lu si paiele. Nemeni nu-i veni in mente de-a face atentu pe doctorulu Letsom. Deschidietur'a erá acoperita cu paie si densulu alergându cu graba, a cadíu printr'êns'a diosu.

Unic'a mangaiere a fostu, cá densulu nu a suferitu multu. Mórtea a urmatu momentanu si in ace'a dí frumósa de Juniu, cându voiá se mérga la preambulare cu micuti'a Lea, a fostu adusu acasa mortu, tocmai in momentulu cându Margaret'a 'lu asceptá cu copil'a.

— Doctorulu e mortu! erá strigatulu pre tóte buzele.

O dorere violenta cutremurá totu internulu Margaretei.

Mortu! acelu barbatu nobilu, carele i fusesé uniculu amicu, se fia mortu! In fine i voru luá copil'a si ea nu o va mai revedé!

Ea urmá acum unei siópte interne, despre carea singura nu-si potea dá contu si pentru carea abié o-ar fi potutu luá cenev'a la respundere, de-a pune adeca mâna pe laditi'a ce continea chartiele referitóre la angerasiulu ei, cá-ci se temea, cá-i se va rapí, déca se va aflá cuprinsulu scrisoriloru pastrate acolo.

Cu rapediunea fulgerului apucá laditi'a, ce se aflá totu in salonu pre unu armariu si o ascunsé sub naframa.

Pâna la finea vietiei nu si-a potutu dá contu despre acésta fapta. Ea sciá bene, cá in confusiunea, ce in totu casulu va urmá dupa acea intemplare nefericita disparitiunea laditiei nu va fi observata, dar' afara de ace'a erá convinsa, cá despre cuprinsulu acelei'a, afara de ea si de tatalu copilei, nu avea nime neci o cunošcentia.

Ea nu petrecú multu la acésta scena trista si misicatória de animi, ci luându copil'a in bracia, cá se nu védia faci'a mortului, se grabí catra locuinti'a s'a, ducându cu sene documintele despre identitatea copilei.

Doctorulu a fostu inmormentatu si cu densulu se pareá, cá au disparutu tóte urmele despre originea copilei. Cas'a s'a cercatu cu atentiune, spre a aflá vre-o epistóla cu adres'a parentelui ei, dar' doctorulu, fidelu promisiunei, a conservatu secretulu cu tóta scumpetatea. Nu s'a aflatu nemica, ce ar' dá vre-o deslusire si asié

toti eráu de opiniunea, cá copil'a se se lase in loculu unde se afla de presentu, cá-ci tatalu ei de buna-séma va primi scirea despre mórtea doctorului si atunci se va ingrigi de sórtea copilei s'ale.

Ast'feliu sosi Septemvre cu abundanti'a de coloru a frundisiului de tómná. Eráu chiar' trei ani trecuti dela mórtea Lady-i Charlewood si acum a sositu si pentru Margaret'a Dornham cea mai grea proba a vietiei s'ale.

V.

Fiic'a pierduta,

O di dupa mórtea doctorului Letsom, barbatulu Margaretei Dornham a fostu arestatu, de órece erá acusatú pentru furtu si participare factica la atentatulu asupr'a vietiei padurariului lordului Turton.

Ori si ce garantia pentru densulu a fostu respinsa, la pertractare inse din lips'a de dovedi a fostu achitatu. Dar' tóta lumea sciá cá e vinovatu, ce'a ce nici elu nu ascundea, inse cu tóte acestea densulu facea butu legiloru englese. 'Si alese unu advocatu istetiu si rezultatulu a fostu achitarea.

Dar' cu tote cá erá liberu, totusi erá inferatu cu marc'a de criminalu si soçi'a lui semtiá cá nu vá poté suportá rusinea barbatului seu.

— De acumú voiu cadé totu mai afundu, Maggie, o asiguréza elu. Viéti'a din prinsóre nu-o aflu atátu de rea si nesuportabila, si asceptu numai ocasiunea cá se potu deveni omu avutu, fia chiar' si cu risiculu libertatiei personali. Tient'a mea suprema de aci inainte va fi o falsificare insemnata, de-o banca avuta, séu altucev'a de atare natur'a.

Ea-i pusé man'a pre gura si-lu rógá, pentru Ddieu, se taca,

Resplat'a i fú risulu si batjocur'a lui.

— Crede-mi Maggie, eu nu sum predestinatu de sórte spre lucru. Semenii miei trebuie se me sustiena, ei sustienu pre altii cu multu mai nedemni.

Din acest'a óra au parasitu-o tóta liniscea si pacea.

Ea sciá cá-si va tiené cuventulu, cá va considerá crim'a cá unu isvoru de cascigu si oferindu-i-se oca-siunea de a face altor'a reu si nedreptate o va apucá cu ambe manile si o va duce in deplinire fora neci siovaire.

In cele din urma ea se decise a-si parasi locu-inti'a, a fugi din Aschwood. Dóue motive grave, o induplicáu la acestu pasiu. Antaiu: ea nu mai potea suferi rusinea c-i causá crimele soçiului seu, in acelu locu, de care o legáu cele mai frumóse sperantie a junetiei, unde a urmatu-o atâte desamagiri amare si care erá atátu de dragalasiu si pitorescu, incátu intré-ga natur'a nu respirá, decátu curatieni'a si inocenti'a. Déca densulu trebuie se pecatúesca, resoná dens'a, atunci mai bine o face acést'a intr'unu orasiu mare, unde se afla o multime de ómeni lunecandu pre calea crimei.

si a nemoralitatiei. Alu doilea motivu si mai ponde-rosu erá: amórea ei nemarginita catra micuti'a Lea. Acést'a i erá unic'a mangaere in nefericire, unic'a spe-rantia de viétiá in deplorabil'a ei situatiune.

Cei trei ani acusi eráu espirati, doctorulu morise, fora de a lasá cev'a deslusire despre originea ei si preste puçinu — ea se cutremurá cugetandu la scur-tulu periodu — póte se vina tatalu ei si se o céra si atunci trebuie se i-o predée. Candu cugetá la acelu momentu imbraçisiá copil'a cu o pasiune de desperare.

Deci se resolvi a parasí loculu si a luá pre Le'a cu sine — voiá se o ascundia, asié catu se nu o póta rapí nime de sub aripile ei iubitórie, unde se-o póta cresce cá pre copil'a-i propria si se-o acumuleze cu tóta caldur'a si devotamentulu animei s'ale. Cugetulu cumcá prin acést'a comite unu actu egoisticu infiora-toriu, cumcá rapesce copilulu dela unu tata, acarui dreptu e nedisputabilu, neci nu-i veni in mente.

— In bani póte fi mai avutu decátu mine, cugetá serman'a si ratecít'a Margareta, dar' nu in amórea catra copila, si in fine amórea are mai mare pretiu decátu banulu.

Barbatulu ei erá usioru de induplicatu. La in-ceputu candu a luatu pre Le'a sub ingrigirea s'a, i im-partesise puçine in privinti'a ei, dar' pe densulu neci nu-lu interesá multu sórtea copilei. Ea-i comunicá nu-mai ce'a ce in fondu erá si adeveratu, cumcá cu mórtea doctorului a incetatu solvirea sumeloru indatinatú si cumca ea nu are cunosciintia despre numele si originea copilei, ba nici nu scie la cene se se adreseze spre a capetá cev'a deslusire. Tóte acestea eráu adeverate, dar' dens'a sciá totu-odata si ace'a, cá nu are decátu se deschida laditi'a de stejaru spre a aflá informatiune si-gura asupr'a toturoru puncteloru subversante. Inse ea erá resoluta a lasá neatinsé tóte chartiele din laditia, cá asié se póta ascurá pre ori-cene cu mai mare drep-tate, cumcá nu scie nemica despre originea copilei.

La inceputu Henry Dornham s'a revoltatu in con-tr'a ei. Dinsulu nu voiá se suferé copiliti'a in jurulu seu, sub pretestu, cá li servesece numai spre sarcina si greutate; elu dechiará, cá trebuie se-o tramita intr'unu institutu pentru copii gasiti. Pacient'a Margareta inse strinse copil'a la sinulu seu iubitoriu, cá si cum ar' voi se-o apere cu trupulu seu de ori-ce atacu esteruu, ér' sociului seu i siopti la urechia speranti'a, cumca pre langa frumseti'a si prudenti'a ei copil'a li va poté servi cu tempalu de-o mina avuta de auru, déca numai voru emigrá din Aschwood la Londr'a, cá acolo se-i póta dá o crescere mai buna. La aceste asiguratiuni elu respunse cu unu risu ironicu.

— Acest'a nu e reu planu Maggie, dise elu, cu tempu dens'a ne va poté cascigá nutrementulu cu lu-crulu maneloru. Mie 'mi este egalú ori unde voiu lo-cuí si ce voiu face, numai se nu fiu silitu a lucrá.

Elu se lasá apoi usioru induplicatu cá se tiená in secretu emigrarea loru la Londr'a. Margaret'a sciá

bene ce interesu mare nutriau tóti facia de frumós'a copilítia, si cumcà déca i-ar' cunósce intentiunea, nu i-ar' concede neci-decátu a-o luá cu sine.

Nimene nu sciá decându a remasu góla casuti'a din Aschwood, deóra-ce erá atatu de solitaria, incatu septemani intregi nu vedea nemene vre-unulu din locuitorii ei. Absinti'a lui Henry a fostu mai antaiu observata. Amicii si cameradii lui se mirara catev'a dile de absentia lui, apoi 'lu uitara.

Venerandulu John Darnley, rectorulu din Castledene a observatu indata departarea lor. Elu se interesá fórte multu de micuti'a Lea, si audindu dela comercianti, cumcà Margaret'a nu se vediusè demultu prin orasiu, se temea cà e morbósa, de ace'a se resolvi a-o recercá acasa.

Cátu de mare-i fú mirarea, aflându casuti'a góla si vedindu cà famili'a Dornham a trebuitu se o fi parasitu de mai multe septemani!

Prelânga tóte scrutarile s'ale nu i-a succesu a aflá tempulu emigrarei, neci loculu, unde s'au asediatu; sufletu de omu nu sciá incatr'o si-au intorsu pasii si ce s'a alesu dintr'ensii.

Darnley erá fórte ingrijatu; erá batatoriu la ochi cà Margaret'a, carea locuise multu tempu in acelu tînutu, se nu spuna la nemene despre intentiunea de-asi schimbá domiciliulu.

— Aici este unu secretu la midilocu, cugetá rectorulu; inse ace'a neci nu presupunea, cumcà caus'a acestei schimbari erá iubirea infocata si passionata a acestei muieri catra frumós'a copila.

Intréga populatiunea din Castledene impartasiá mirarea s'a, — o miscare generala erá in totu orasielulu, cà-ci Margaret'a Dornham disparusè dimpreuna cu copila misteriósa ce locuise cu ei mai multu tempu.

Se pareá ca fia-care se semte pâna la unu punctu óre-care respundietoriu pentru dens'a, dar' neci mirarea, neci nemicu altu-cev'a nu li-a potutu ajutá intru aflarea motivulu séu scopulu acestei schimbari de domiciliu.

In fine dupa câte-va dile de consultari si cercetari serióse emotiunea s'a fostu domolitu, candu éta, cà prin unu evenimentu miraculosu s'a atitiatu din nou.

Junele conte de Mountdeau adeca sosisè tocmai atunci spre a-si duce fic'a.

Streinulu acum neci nu se incercá a-si retacé rangulu. Elu trase la otelu si de acolo merse directe la cas'a doctorulu Letsom.

O aflá deschisa si cu totulu góla.

Celu de antáiu omu pre care l'a intrebatu de causa, i respunde cà doctorulu a moritu si s'a inmormentatu acum de cate-va septemani.

Junele conte se inspaimentá infricosiatu. Asia dara acelu barbatu cu anima nobila carele in órele de suprema necesitate i fusese unu amicu fidelu e mortu si inmormentatu! Acest'a i pareá unu lucru abié credibilu! Si pentru-ce nu i-a impartesitu nime acést'a?

Celu pucinu inse sciá adres'a mamei ingrigitóre

a copilei. Ea locuía in Aschwood Cotage, si acum 'si indreptá pasii iuti intr'acolo. Aflandu inse si acolo tóte inchise si parasite cugetá cu adeveratu cumcà sórtea fatala a voiitu a-i jucá numai o scena dintre cele mai neplacute.

Erá cu totulu descuragiatu; in fine totusiu se decisè a merge la rectorulu besericei locali, de carele 'si aducea inca bene aminte: dela acest'a erá siguru cà va capetá informatiunile necesarie. (Va urmá.)

Cometele.

In nrulu trecutu am vorbitu cev'a in generalu asupr'a cometeloru; astadi vomu espune in scurtu probabilitatile si impossibilitatile unei ciocniri intre pamentu si o cometa.

Inca demultu lumea spariata de aspectulu si diversitatea miscariloru acestoru astre, 'si pusesè intre-barea déca pamentulu s'ar' poté ciocni cu un'a din ele; si cari ar' fi consecuentiele unei ast'felii de ciocniri. Éta ce respunde sciinti'a prin gur'a lui Laplace, unulu dintre cei mai demni reprezentanti ai sei:

„Acésta ciocnire desi posibilá, este atátu de pucinu probabila, ar' trebui o intemplanre atátu de extraordinaria pentru intélnirea a dóue corpuri atátu de mici in reportu cu immensitatea spatiulu in care se misca, încátu in acésta privintia nu poté esista o ingrigire seriósa.“

Si apoi despre efectele unei ciocniri:

„E usioru a-si inchipuf efectele acestei ciocniri asupr'a pamentulu. Ax'a si miscarea de rotatiune schimbate. — Mările parasindu vechi'a loru positiune pentru a se precipitá catra noulu ecuatoru; o mare parte din ómeni si animale inecati in acestu diluviu univetsalu, séu distrusi prin violen'a scuduirii imprimata globulu terestru; specii intregi nimicite; tóte monumentele industriei umane ruinate, aceste suntu desastrelle ce ar' trebui se produca ciocnirea cu o cometa, déca mas'a acestei comete ar' fi comparabila cu ace'a a pamentulu. Dar' o repetu trebue se fimu cu toti asecurati, . . . cu atátu mai multu, cu câtu masele cometeloru par' a fi de-o micime estrema etc.“

In adeveru masele cometeloru suntu fórte mici; observatiunea a aretatu cà ori decâte-ori o cometa trece prin vecinatatea unei planete, ea nu produce, prin attractiunea s'a neci o perturbare, neci o derangiare apretiabila in mersulu acestei planete neci chiar' in ace'a a satelitiloru planetei. Din contra planet'a si satelittii sei au o influintia enorma asupr'a miscareii cometei. De-aci resulta cà masele cometeloru suntu fórte mici. de vreme ce ele nu potu exercitá o influintia sensibilá neci asupr'a celui mai micu satelita.

Déca pamentulu prin o intemplanre extraordinaria ar' intelm vre-o cometa, ar' strabate-o fora chiar' se prindemu de veste, si singurulu accidentu ce ar' fi de temutu, ar' fi introducerea in atmosfer'a nóstra, a unei parti din materi'a cometara, acarei actiune reu-facatóre asupr'a organeloru nóstre ar' produce póte bóle fórte grave si chiar' mortale.

Dar' inca-odata acést'a nu se poté intemplá.

Corespondenția între Poet și Cometă.

(Urmata în anul 1857 cu ocaziunea ivirii unui Cometă și repetita în zilele acestea la ivirea noului Cometă.)

I. Suplic'a Poetului.

„Cometa cu lungi cõde, inse cu scurta minte,
De ce vrei se ard' globulu ce noi ilu locumu?
Elu dreptu, multu nu platesce, dar' totu avemu cuvinte,
Viéti'a-i pecatõsa câtu-va se-o prelungimu.

De ne vei arde acuma, se scii cã oru se nasca
In locu-ne, fiintie mai rele decâtu noi
Ce 'ngrab' oru se 'ntarite mani'a ta stelésca,
Prin fapte mai cumplite, prin crime si resboiu!

Ce? ai uitatu tu õre potopulu de-alta data,
La care cum s'aude, destulu ai conlucratu,
Atunci candu tat'a Noe in luntrea'i desielata,
Plutea pe universulu sub unde innecatu?

Ei bine! omenimea ce moscení pamentulu
Fiintie lighione, ce 'n urma s'au ivitu,
Intrecu ele pe-acelea ce si-au gasitu mormentulu
In marea adêncime si monstri au nutritu?

Campiile de asta-di, suntu ele mai manõse
Decãtu cele antice? Magarii mai descepti?
Brõsc'a mai musicanta in baltile stufõse
Tigri mai cu blandetie, si õmenii mai drepti?

Nu, nu! baga de sêma, se nu faci o gresiéla,
De care mai in urma amaru se te caiesci;
Ba inca se dai, pôte si aspra socotéla
Prea bunului parinte alu rasei omenesci.

Cã-ci noi avemu de lucru in tiér'a Romanésca;
Legi vechi si ruginite, avemu se le 'noimu,
Regulamentulu multe are se patimésca,
De ne-i lasá in pace astá precum dorimu.

De esti tu esecutoru inalteloru decre'te,
Mai dà-ne unu micu terminu de diece mii de ani,
Se ne-indreptamu portarea, se ne spalamu de pete,
Se nu cademu in iaduri pe ghiare de Satani.

Atuncia, daca globulu, nu merita viétia,
Poti se'lu prajesci in voie'ti, eu nu me 'npotrivescu,
Dar' adi, topesce numai a ânimiloru ghiatia,
Si arde astrologii ce lumea ingrozescu.

12 Februaru 1857.

GR. M. ALEXANDRESCU.

II. Rezoluziunea Cometului.

„Iubite moritoriu!

Asta-di am primitu
Prin post'a cerésca,
Biletulu teu pornitu
Din tiér'a Romanésca.
Odata cunosceam
Sub nume de Romanu,
Unu prea puternicu neamu,
Alu luméi crudu tiranu;
Neamu ce'lu credeamu peritu,
Cã-ci nu l'am mai diaritu;
Si pâna 'n astu minutu,

(Me juru pe alu meu nume:)

Eu nici asi fi crediutu,
Cã esistati pe lume;
Dar' de vreme ce scriti,
Voi trebue se fiti;
Numai nu intielegu cine v'a potutu spune,
Cã avemu pentru globu intentii asia bune.
E netagaduitu,
C'a lui desfiintiare
De timpu nepomenitu
'Mi erá-in eugetare,
In cercu totu viciosu
Vediendu cã se 'nvertesce,
Si omulu pecatosu
In rele multu sporesce;
Vediendu cã diosu la voi multi õmeni mari si buni
Lumei folositori, au trecutu de nebuni,
Au fostu persecutati
In vreme ce-au traitu;
Si fórte laudati
Dupa-ce au moritu.
Eu prea reu am urmatu,
Candu am lasatu odata
Pe Noe de-a scapatu
Cu luntrea'i desielata;
Cã-ci scii ce a facutu,
Cãtu liberu s'a vediutu?
Elu a saditu o vie
Si-a caditu pe betie!
Ér' cu fetele lui
Ce-a mai facutu nu spui.
Ér' de atunci încõce din elu câti s'au prasitu
Acei ce au fostu tari, pe cei slabi au robitu;
Sóre au spalmentatu prin lupte si omoru
Pentru globulu pamentu ce nu erá alu loro.
Cã-ci socotescu cã scii, nevoia n'am se'ti spuiu,
Cã nu e alu vostru elu, ci voi sunteti ai lui.
Apoi v'ati apucatu,
Ceriulu de-ati spionatu,
Prin sticle cercetandu
Ce avemu noi de gandu,
Ce feliu ne preamblamu,
Pâna si ce mancamu.
Ba inca ati scornitu
Feliuri de secaturi,
Si pe voi v'ati numitu
Alese creaturi.

Acestea, dreptu se spuiu, eu nu le suferiamu,
Si resbunarea mea in taina pregateam.
Dar' fiindu-cã'mi scrii cã sunteti ocupati
Prõsteloru võstre legi spoiéla se le dati,
Fiindu-cã ai cerutu soroculu marginitu
De diece mii de ani; fiindu c'amijlocitu
Si-o gratiosa stea dintr'ale curtiei mele,
Pentru câtiva poeti ce cascu gur'a la stele,
Me 'nduplecu in sfêrsitu, astemperu alu meu focu;
Imi puiu caii la grajdu, si cõdele la tocu.
Numai luati mesuri, ganditi si cautati
De indulgenti'a mea acum se profitati,
Cã-ci daca spre pamentu vre-odata m'õiu porní,
Ve pociu incredintiã, cã bine nu v'o fi.

(Scrisu in palatulu nostru de vóra:)

14 Maiu 1857.

COMETA.

REVISTA.

Espositiunea nationala, inceputa de Asociatiunea transilvana p. lit. si cult. pop. romanu, dar' interdusa acestei'a, se va arangia prin mai multi barbati zelosi de progresul culturalu alu poporului romanu, la Sibiu incepandu din 15/27 Augustu a. c. —
 Eta si Apelulu in acestu objectu.

Apelu catra publiculu romanu in caus'a espositiunei. Asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, a decisu, precum se scie a arangia o espositiune industriala si agricola. Pentru realizarea acestui conelusu tote organele Asociatiunei dinpreuna cu multi alti barbati, devotati causei, au lucratu deja optu luni de dile, si candu se credea, ca partea cea mai insemnata a greutatiloru ar fi invinsa, vine domnulu ministru de interne si declara, ca Asociatiunea nu este indreptatita dupa statutele sale a arangia espositiuni. Din acesa cauza comitetulu Asociatiunei a fostu constrinsu a sista tote pregatirile, disolvandu comitetulu espositiunei emisu.

Fiindu inse publiculu dejã insufletitu pentru espositiune si unu numeru mare de esponenti s'au pregatitu si se pregatescu din tote partile cu trimiterea obiecteloru loru, subscisii si-au tinutu de datorintia patriotica a paralisã amaratiunea ce cu dreptu cuventu ar potea produce in pieptulu fiacarui Romanu sistarea espositiunei si s'au decisu a luã asupra loru „continuarea lucrãriloru pentru espositiunea romana dela Sibiu,” initiata si pregatita de Asociatiunea, transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Sustinendu-se apelulu, programulu, regulamentele si tote publicatiunile facute pana aci din partea organeloru Asociatiunei in caus'a espositiunei, subscisii aducu la cunoascintia tuturor, ca espositiunea se va tine la tempulu si locul indicatu, adeca la Sibiu in diu'a de st'a Maria 15/27 Augustu 1881.

Spre scopulu arangierii espositiunei subscisii au alesu unu comitetu de 15, compusu din urmatorii domni: George Baritiu, Dr. Daniilu P. Barcianu, Eugenu Brote, Demetriu Cosma, Partenie Cosma, Nicolae Cristea, Alexandru Lebu, Dr. Nicolae Olariu, Petra-Petrescu, Romulu Petricu, Ioanu Popescu, Visariunu Romanu, Josifu Sterea Siuluti, Ananie Trombitasiu si Davidu baronu Ursu. Acestu comitetu s'a si constituitu alegendu de presiedente pe dlu Partenie Cosma, de secretariu pe dlu Eugenu Brote, si de cassariu dlu Romulu Petricu.

In ori-ce afacere de espositiune publiculu se se adreseze catra „Comitetulu centralu de espositiune in Sibiu. In firma credintia ca acestu apelu va abã unu viu resunetu in animele tuturor, subscisii roga de publiculu romanu a nu se descuragia, ci cu atãtu mai cu mare zelu a conlacrã din respoteri pentru acesta intreprindere, ca prin resierea ei, se potemu dovedi lunei, ca poporulu romanu din patri'a nõstra tintese la progresu pe tote terenele; se potemu dovedi, ca, de si nu ne bucurãmu de nici unu spriginu de acolo de unde am avea totu dreptulu a'lu pretinde, ba chiaru paralisati fiindu in intreprinderile nõstre culturale, amu inaintatu relativu cãtu ori care altu poporu favorisatu din patria.

Deci inca odata: „Inainte cu Domnedieu!”
 Sibiu, in 5 Iuliu 1881.

Bacu Alexandru, Balasiu Radu, Dr. Barcianu Daniilu, Baritiu George, Baritiu Ieronimu, Boiu Zacharie, Bologa Iacobu, Dr. Borgia Ioanu, Brote Eugenu, Cristea Nicolae, Cosma Demetriu, Cosma Partenie, Darghiciu Petru, Dima George, Dunca Pavelu, Fratesiu Nicanor, Hannia Ioanu, Lebu Alaxandru, Macellariu Iie, Dr. Maieru Nicolae, Dr. Moga Ioanu, Dr. Olariu Nicolae, Petra-Petrescu, Petricu Romulu, Popu Ioanu, Popescu Ioanu, Popescu Simionu, Romanu Visariunu, Siuluti Josifu, Dr. Todea Absolonu, Trombitasiu Anania, Br. Ursu Davidu.

Ratiociniulu anuale alu „Fondului pentru infientiarea unei scõle romane de fetitie in Clusiu.” De la adunarea gen. a reuniunei fondului nostru, tientiuta in 14 Sept. 1879, si dela ratiunile publicate imediatu dupa acea adunare gen. in cõce, „Fondulu pentru infientiarea unei scõle rom. de fetitie in Clusiu” ar' fi trebuitu se tiena adunare gen. si se dẽ ratiociniulu publicu si in a. tr. 1880. Ast'a nu s'a facutu mai alesu din acea cauza, ca in sinulu comitetului si din partea a mai multoru alti

membri se manifestã dorintia, ca scõtelele se se inchiae de aci incolo cu finele anului si deci adunarile generale sã se tiena totu cam in Ianuariu.

Estu modu adunarea gen. ultima se tienti la 23 Ianuariu a. c. Cu ocasiunea acestei'a se aflã ca fondulu memoratu posedea atunci 2295 fl. 16½ cr. doue mii doue sute nõuedeci si cincii fl. si siesespredece cruceri v. a. Anume: 1007 fl. 29 cr. depusi in cass'a de pastrare din locu; 1 obligatiune de desarc. pam. transilv. cu 50 fl.; 1 actiuni de ale „Albinei,” cãte de una suta, 200 fl.; 2 act. de ale Transilvaniei, cãte de una suta, 200 fl.; 1 act. de ale „Institutului Fröbelianu din Clusiu” 50 fl.; promesi din partea prèrev. d. protopopu gr. c. din Clusiu Gabriele Popu, 100 fl.; promesi din partea spect. d. secretariu financ. din A.-Julia, Georgiu Popu, 25 fl.; dati imprumutu, pre langa 4 contracte, 500 fl.; interusurie neincassate 62 fl. 87½ cr. Prin urmare de la adunarea gen. din Sept. 1879 pãna la cea din Ianuariu a. c. fondulu crescũ cu 274 fl. 87½ cr. v. a.

In apropierea adunarei gen. din urma demisiunandu atãtu d. presiedinte, consiliaru gubern. pens. Alexandru Lazaru, cãtu si stim. d. cassariu Lazaru Baldi, din caus'a struncinatei sale sanetati, ceea ce in parte casiuã si intardiarea publicarei acestui ratiociniulu era adunarea gen., desi cu parere de reu, primindu demisiunile, alese nou cassariu si respective in sensulu statuteloru restaura comitetulu fondului in persõnele p. t. domniloru: Alexandru Bohatielu, capit. supr. pens., ca presiedinte; dr. Greg. Silasi prof. ca notariu; Leont. Popu, jude reg., ca cassariu; Iosifu Pintea, jude reg., ca controloru; Iuliu Coroianu, avocatulu, Ladislau Vajda, secret. minist. pens. dr. Aureliu Isacu, avocatulu, Gabr. Popu protop., Vas. Rosiescu, protopresb. ca membri de comitetu. Membrii patroni sãu fundatori, cari dupa statute depunu pentru totu-de-a-un'a 100 fl., avemu pãna acumu patru: p. t. dd. Ioane Moldovanu, protop. in Catin'a; Ioanu Petranu, avocatulu in Clusiu; dn'a Maria Ilesiu n. Siandoru, proprietãresa in Clusiu; Gabr. Popu, protop. in Clusiu (cu 100 fl. promesi); era membri binefacatori, cu contribui de 2 fl. pre anu, suntu pãna acumu 17 la numeru.

Sperãmu, ca sentiulu marei necesitãti de atari institute de invetiamentu, cumu are intentiunea de a infientiã cu tempu si reuniunea fondului nostru, va petrunde pe di ce merge totu mai multu animele Romaniloru intielegenti si binesimtitori din giurulu Clusiuului si ratiociniulu urmatoriu va potã aretã unu numeru de membrii intreitulu mai imbucuratõrie si mai asecuratõrie de sperantia si dorintia, ca cãtu mai curendu se ajungemu la prefipt'a-ne tienta romanãsalutãria. Asia se fia!

Clusiu, in Iuniu 1881. Alesãndru Bohatielu m. p. presiedinte. Leontinu Popu m. p. cassariu. Dr. Gregoriu Silasi m. p. notariu.

Testamentulu Drului Paulu Vasiciu. Atacatu de bõla grea simtiendu debilitatea poteriloru, cu consciintia si mintea intrãga dispunu urmatoriele, ca voi'a mea cea de pe urma: 1. Ai mei voru ingrighi, ca se nu fiu ingropatu de viu. 2. Se fiu imbracatu in unu slãfroc de stofa nõgra. 3. Parada multa se nu mi se faca. 4. Priveghiu se nu se ingadue. 5. Se fiu ingropatu in mortentulu parintiloru mei. 6. Ceremoniele funebrale se

fia, câtu se potu, scurte. 7. Seracu m'am nascutu, seracu moru. Leafa si accidentile legali deabia mi-au ajunsu a-mi cresce copiii si a-mi tiené caracterulu. Asiader' nu-amu nemica, afara de cele ce se afla in casa, cari tôte remanu sociei mele, cu carea le-amu agonisitu. 8. Fiiceloru mele celoru maritate si gineriloru mei recomendu pe veduv'a mea si pe orfan'a mea Corneli'a si ii rogu se le stê intru ajutoriu cu sfatu si cu fapt'a. — In fine pofindu tuturoru amiciloru mei si natiunei mele prosperitate si progresu, moru cu linisce, câ in câtu s'a potutu cere de la unu individu câ mine, in sfer'a s'a mi-am facutu detori'a.

Mergi dér' suflete, unde vei afla odihna. Aminu. Am scrisu cu man'a mea propria in Timisiór'a, in 11/23 Iuniu 1881. Dr. Pavelu Vasiciu, m. p. c. r. cons. de scóle in pensiune.

Judecat'a din urma. — Foile italiene publica o prorocie alui Leonardo Aretino mortu in secolulu alu 14-lea, pe care elu a scrisu-o in tomulu alu 5-lea aiu cunoscutului seu uvragiu „Aquila volante.“ Acêsta prorocie prevestesce cu sigurantia sfêrsitul lumii la Noemvre 1881. Perirea lumii se va face in 15 zile in ordinea urmatória: In diu'a antaiu trece marea preste malurile sale, in a dáu'a strabate si in interiorulu pamentului. In diu'a a trei'a moru tôte animalele riuriloru, in a patr'a ale marei si in a cincea paserile. In diu'a a siesea se derâma tôte casele, in a sieptea tôte stancele. In diu'a a opt'a mare cutremuru de pamentu, in a nou'a derâmarea muntiloru, in a diecea amutiescu toti ómenii (se intielege câ in diua acêst'a incetêza si siedintiele parlamentarie), in diu'a a unspre diecea se deschidu mormintele, in a douespre diecea plóua stele (se intielege câ nu stele de cavalerii), in a treispre diecea moru toti ómenii, in a patruspre diecea arde ceriulu si pamentulu, in a cincispre diecea urmêza invierea si judecat'a din urma. (Precum voru fi potutu afâ lectorii nostri din „Correspondenti'a între Poetu si Cometu“ comunicata mai susu nimicirea lumii se-a amenatu inca pre unu termiu scurtu de diece mii de ani. Pâna atunci dara vomu avé de-a mai sustiené lupt'a acestei vietie. Red. „Am. Fam.“)

Unu mire cu 7 mirese. — Dupa cum spunu foile indiane principele din Gordal va serbá in cursulu acestei luni cununi'a s'a insieptita, canunându-se in 7 zile consecutive cu 7 fete ale boeriloru sei (mirele este buddist), si fiacare nevêsta va asistá a dáu'a di la cununi'a barbatului seu cu alta concurenta. Pentru a nu desceptá inse între cele 7 mirese invidie, principele a facutu pentru tôte aceleasi haine si obiecte de podóba. Apartamentele loru au acelasi mobilieru. Nici un'a din mirese inse nu este mai mare de 15 ani. Va fi greu inse principelui de-a incepe caletor'ia nuntiei cu câte-si 7 femeile de-odata.

Una copila din fasia trasa la judecata. — Inaintea judecatoriului politienescu din Sussex (Engliter'a) stá dilele trecute domniórá Zoe Mansfeld, o gratiosa copilitia de optu luni. Ea erá acusatá câ a distrusu cu rea intentie lucrulu altei-a. — Acusat'a dupa-ce supsesse de se saturase, fusese pusa de sora-sa pe iérba, in gradín'a unei vecine spalatoresse. Mis Zoe se târî de-a busile spre ulucile gradinei, unde erá atârnatu capotulu actritiei Anie Mattheu, brodatu cu nisce dantele forte scumpe si care fusese datu la spalatu. Cu tóta etatea sa cea frageda, Miss Zoe a fostu atatu de incantata de frumosulu si elegantulu capotu încâtu-lu trase de pe fringhie pentru a-lu esaminá mai de-

aprópe. Acêsta intima cunoscentia se sfêrsi inse din nefericire, cu ruperea complecta a delicatelor dantele, de mânile totu asié de delicate ale micii domniórá.

Fiindu-câ legea englesa permite tragerea la raspundere a miniloru pentru distrugerea unui lucru streinu, si condamnarea loru la despagubire candu voru ajunge in positie de-a poté plati actriti'a, care probabilu nu se nascuse in capotu cu dantele de Valenciemes, chiemá pe copil'a de titia la judecatoriulu politienescu. Desbaterea a fostu lunga, câ-ci mum'a, câ aperatóre, luá mereu cuventulu, si acusat'a in sa-si intrerupse mai de multo-ori discutuniile prin nisce tipete infricosiate. In fine acusat'a, luându-i-se in considerare fraged'a etate, a fostu aperata de ori-ce amenda, inse fú condamnata la 50 lire sterline despagubire, candu va fi in etate de-a poté plati. Miculu ingerasiu, care parea câ presimte acêsta condemnare, sgariá nasulu judecatoriului care, dupa cetirea hotaririi, voi se sarute pe gingasi'a acusatá. Resb. W.

La loteri'a filantropica arangiata prin damele romane din Gher'la au mai contribuitu: Dómn'a Emili'a Ratiu (Turda) 1 album, d-n'a Emilia Tile (Turda) 1 corfa, d-n'a Amali'a Kiffa [Turda] 1 parechia pantofi matutinali; si domniórá Teresi'a Popu [Gher'la] 1 icóna.

Avisu. Câsigurile dela Loteri'a filantropica din Gher'la s'au expedatu la on. dd. colectanti, de unde voru avé de-ale redicá fie-care on. d. câsigatoriu, pre lânga prezentarea losului trasu.

PRIVIRE.

(Sonetu.)

Din asta 'nalta culme   Unu ventu care dá viétia
Cu fruntea intr'unu noru,   Adie prin verdétia
Privescu in josu la lume,   Resfira perulu meu;
Câ vulturulu in sboru.

Ici vedu frumóse turme   Unu misticu glasu sioptesce
Si-unu limpede isvoru,   Aici si 'mi vorbesce
Mai josu suntu sate sume   De bunulu Domnedieu.
Ce valea impresóru;

GEORGE CRETZIANU.

Gacitura de siacu.

de Paul'a Rautiu n. Cernauteanu.

te!	sin-	ra-	voru	Ni-	da,	po-	ce	pi-	de
	fa-	strul!	Ca	po-	dul-	tanu;	ea,	drop-	
	pe-	temu,	minu.	va-	ga	n'o	ca-	ni-o	
	Ni-	sa	pan'	Si	ru	ca	ta	si-	
	ce-am	im-	strul,	ro-	damu	Ru-	iu-	e	
	ca	Tra-	Dóin-	ce	bimu	lui	Mo-	te!	
	te!	fostu	Sa	lui	imu.	da-	fi,	ge-	
	ianu	nè	tra	o-	ne	niul	Fa	ta!	
sin-	Intre Deslegatori se voru sorti carti si icóne pretióse.								ca

Se pòte deslega dupa saritur'a cutului.

Terminulu pentru deslegare e 1/3 Aug. stu.

Proprietariu, Editoru si Redactoru respundietoriu: **Niculae F. Negrutiu.**

Imprimari'a „Demeter & Kiss“ in Deesiu.